Stadskerk Nijmegen (OCP), 6 februari 2022,
voorganger: ds. Wouter Slob (Protestantse Gemeente Nijmegen)

[1e lezing: Jesaja 6,1-8]
6,1 In het sterfjaar van koning Uzzia zag ik de Heer, gezeten op een hoogverheven troon. De zoom van zijn mantel vulde de hele tempel. 2 Boven Hem stonden serafs. Elk van hen had zes vleugels, twee om het gezicht en twee om het onderlichaam te bedekken, en twee om mee te vliegen. 3 Zij riepen elkaar toe: 'Heilig, heilig, heilig is de HEER van de hemelse machten. Heel de aarde is vervuld van zijn majesteit.' 4 Door het luide roepen schudden de deurpinnen in de dorpels, en de tempel vulde zich met rook. 5 Ik schreeuwde het uit: 'Wee mij! Ik ben verloren, want ik ben een mens met onreine lippen, en ik leef te midden van een volk dat onreine lippen heeft. En nu heb ik met eigen ogen de koning, de HEER van de hemelse machten, gezien.' 6 Toen nam een van de serafs met een tang een gloeiend kooltje van het altaar en vloog daarmee op mij af. 7 Hij raakte mijn mond ermee aan en zei: 'Dit heeft je lippen aangeraakt; je schuld is geweken, je zonden zijn tenietgedaan.' 8 Daarop hoorde ik de stem van de Heer zeggen: 'Wie zal Ik sturen? Wie kan namens ons gaan?' Ik antwoordde: 'Hier ben ik, stuur mij.'

[Evangelie: Lukas 5,1-11]
5,1 Toen Hij eens aan de oever van het Meer van Gennesaret stond en het volk zich om Hem verdrong om naar het woord van God te luisteren, 2 zag Hij twee boten aan de oever van het meer liggen; de vissers waren eruit gestapt, ze waren bezig de netten te spoelen. 3 Hij stapte in een van de boten, die van Simon was, en vroeg hem een eindje van het land weg te varen; Hij ging zitten en gaf de menigte onderricht vanuit de boot. 4 Toen Hij was opgehouden met spreken, zei Hij tegen Simon: 'Vaar naar diep water en gooi jullie netten uit om vis te vangen.' 5 Simon antwoordde: 'Meester, de hele nacht hebben we ons ingespannen en niets gevangen. Maar als U het zegt, zal ik de netten uitwerpen.' 6 En toen ze dat gedaan hadden, zwom er zo'n enorme school vissen in de netten dat die dreigden te scheuren. 7 Ze gebaarden naar de mannen in de andere boot dat die hen moesten komen helpen; nadat dezen bij hen waren gekomen, vulden ze de beide boten met zo veel vis dat ze bijna zonken. 8 Toen Simon Petrus dat zag, viel hij op zijn knieën voor Jezus neer en zei: 'Ga weg van mij, Heer, want ik ben een zondig mens.' 9 Hij was verbijsterd, net als allen die bij hem waren, over de enorme hoeveelheid vis die ze gevangen hadden; 10 zo verging het ook Jakobus en Johannes, de zonen van Zebedeüs, die met Simon samenwerkten. Jezus zei tegen Simon: 'Wees niet bang, voortaan zul je mensen vangen.' 11 En nadat ze de boten aan land hadden gebracht, lieten ze alles achter en volgden Hem.

[overweging:]
Zusters en broeders,

Het zijn klinkende namen: Jesaja, Simon, en de zonen van Zebedeüs: Jacobus en Johannes. Het zijn klinkende namen die uit een ver verleden zijn meegekomen en door de eeuwen heen betekenis en gezag hebben gehad. Het zijn klinkende namen, die grote invloed kregen. Wiens teksten nog altijd gelezen worden; -de woorden van de profeet. Of die als volgelingen van het eerste uur geëerd en gewaardeerd worden. Beelden zijn er voor opgericht, legendes zijn er ontstaan. Enorme kerken werden er naar vernoemd; -ook Stefanus, weliswaar 2e generatie volgelingen van Jezus, hoort bij deze selecte club. Het zijn mensen die niet vergeten zijn.

Velen lijken *dat* te willen: niet vergeten te worden. Velen doen er van alles aan om hun naam zeker te stellen. Sommigen laten een jacht bouwen dat zo groot is dat er hele bruggen voor moeten worden ontmanteld. Het geeft Rotterdam de gelegenheid haar technisch en scheepsbouwkundig vernuft wereldwijd te tonen; want het zal de kranten heus wel halen. En het ego wordt gestreeld van een groot man die zo de infrastructuur van een klein land naar zijn hand kan zetten. Dat zal de knipselkrant van de magnaat wel halen!

Anderen gaan in China op jacht naar goud. Weliswaar op kunstsneeuw (met het zweet op de rug in je warme skipak), en in een bubbel (zodat je van de wervelende sfeer in het Olympisch dorp weinig meemaakt), en in een land waar je niks van mag vinden (behalve dan wat voorgeschreven wordt door de 'voorlichting'), maar toch! Wie olympisch goud verwerft, verwerft zich eeuwige roem. Wie herinnert zich niet de winnaar van de reuzenslalom in Sapporo '72!? Of de vrouwenbobbers in 1998 in Lillehamer (1994: Lillehamer, 1998: Nagano)? Of natuurlijk de wisselfout van Kramer in Vancouver; -maar toen werd hij juist geen kampioen.

Straten worden er vernoemd naar beroemde namen; schrijvers als Tweede van der Helst, zoals Gerard Reve onlangs nog zo treffend opmerkte. Standbeelden worden opgericht: Karel de Grote, hier vlakbij, waar we dagelijks nog omheen cirkelen. Of met een beetje bof wordt er iets naar je vernoemd: een ziekte, uitvinding of wet die jij hebt ontdekt, gepatenteerd of opgesteld. En soms zijn mensen beroemd met het beroemd-zijn zelf. Ik zou niet weten waar Kim Kardeshian het aan verdiend zou hebben, of Paris Hilton. Maar het is niet ongezien gebleven! Om met de woorden van dezelfde Gerard Reve te spreken.

Het hoofdstukje 'narcisme' is uit de DSM geschrapt. Dat is het handboek van de psychiatrie waar psychiatrische diagnoses in staan beschreven. Elke zoveel jaar komt er een nieuwe editie uit en worden de stoornissen aangepast aan de nieuwste inzichten. En dat is maar goed ook: begin jaren '70 werd homofilie zo geschrapt als stoornis. En met de laatste editie nu ook narcisme: ziekelijke eigendunk. Kennelijk is het geen afwijking meer, en wordt in

ieder geval niet mee als stoornis ervaren. Is zelf-promotie niet bij uitstek dé eis van onze tijd? En is bescheidenheid als deugd volstrekt passé geworden?

Was daar geen reden toe? Zijn wij als mensen niet eeuwenlang klein gehouden? Werd ons niet eeuwenlang voorgehouden dat we vooral niet moesten denken veel voor te stellen? Nou ja, de rijkaards en de groten der aarde, de machthebbers, de elite, die hebben zichzelf altijd geweldig gevonden. En vonden hun positie vanzelfsprekend, die hen door goddelijk wilsbeschikking rechtens toekwam. De 'gratie Gods' sijpelde van het koningschap door tot de maatschappelijk orde. Maar echt verdiend kon het toch niet zijn. Want de mens was tot niets in staat. Misschien zelfs geneigd tot alle kwaad.

De kerk krijgt vaak de schuld. Het geloof is verantwoordelijk voor het benepen mensbeeld dat ons zo dwarszit en waar we zo graag van af willen. Want het geloof onderstreepte toch de zondigheid van de mens? De ontoereikendheid? En dan worden we toch gediskwalificeerd? Dat zien we toch in de lezingen van vandaag? Jesaja meent zich verloren als hij zelfs maar een glimp van God opvangt. Onwaardig is hij immers, onrein, zal hij niet voorzekerlijk sterven? Of de vissers die op eigen kracht (met al hun visserskunde) geen spiering weten te verschalken. Als Jezus hen dan de netten weet vol te vangen, realiseren ze zich zondig te zijn. En onwaardig. Tot geen goed in staat en geneigd tot alle kwaad?

Wilden we dáár niet van af? Van dat negatieve mensbeeld? Dat is zo klein maakt, en diskwalificeert?

Maar het maakt niet klein. Het diskwalificeert niet. Het is niet negatief. Want Jesaja wordt in al zijn ontoereikendheid niet door God verworpen. God zoekt *zijn* hulp. 'Wie kan ik toch sturen?', vraagt God zich af. Kennelijk niet al die engelen die rijen dik om de verheven troon van God staan. Kennelijk niet alle krachten die God in Zijn Almacht met een knip van de vinger zou moeten kunnen beheersen. Maar juist dat mannetje dat een grote profeet zou worden: 'stuur mij dan maar … desnoods.'

Zo spreekt ook Jezus tegen die eenvoudige vissers: 'Wees niet bang. Ga met mij mee. Voortaan zul je vissers van mensen zijn.' Het tegenovergestelde van kleinering: Jezus geeft zijn volgelingen vertrouwen en zet hen in hun kracht. Nog vaak genoeg zullen zij zich, inderdaad, onwaardig tonen. Blijken ze er niks van te snappen, vallen ze terug in oude angsten, of juist in opgeklopte zelfverheffing (Simon Petrus die zichzelf geregeld naar voren schuift). Maar Jezus zal ze steeds bevestigen, bemoedigen, en verder helpen.

Dat laatste ís vaak genoeg onderbelicht gebleven. In de geschiedenis van de kerk is de zondigheid van de mens geregeld zo zwaar aangezet dat het ziekmakend kon worden. Alleen de tekortkoming werd gezien en vreugde om wat goed ging was verdacht en riskant. Want als jij dacht dat je het goed had gedaan, dan dreigde de grootste zonde van allemaal:

hoogmoed. Niet zelden kwam dit mechanisme de vanzelfsprekende machthebbers goed uit. Als iedereen de zondigheid maar geloofde, en de bescheidenheid diende, dan kwam hun verheven positie nooit in gevaar! Want dan werd alle ambitie in de kiem gesmoord.

Zo is het zondebesef van het christendom zeker gebruikt. Of liever: misbruikt. Want de profeten en de leerlingen van Jezus waren bepaald niet uitverkoren en uitgezonden om de status quo te dienen en de machtshebbers te steunen. Integendeel! Op het revolutionaire af, hekelden ze de machten en emancipeerden ze zich als onderklasse. Want die zondigheid was niet het eindpunt, maar het startpunt. Je hoeft niet eerste geweldig, groots en meeslepend te zijn om bij God mee te tellen. Je mag komen met alles wat je aankleeft. Aan kwaliteiten, maar ook aan mislukking en tekortkoming. Je krijgt het vertrouwen en mag dan volop aan de gang gaan. God zoekt onze hulp en heeft aan Zijn Almacht kennelijk niet genoeg: 'Wie kan ik sturen?' We blijken wel degelijk tot veel goeds in staat! Die zondigheid van de mens kan met de genade van God flink meevallen!

En dat is, valt te vrezen, echt heel anders bij het opgeklopte narcisme van onze tijd. Dat kan alleen maar tegenvallen! Als reactie op een ziekmakend zondebesef, is de opklopperij in onze tijd tot grote hoogtes gestegen. Is deel van ons bewustzijn geworden, deel van de opvoeding. Als positieve stimulans prijzen we onze kinderen met alles de hemel in; -zouden ze anders niet maar onzeker worden? Hoogheden leveren we af, met allemaal een prinsesse-jurk uit Eurodisney of een voetbalshirt van Barcelona. Kunnen we niet *alles* bereiken, want geweldig zijn we toch allemaal?!

Zou dát niet, alleen maar, tegen gaan vallen? Als blijkt dat de hele wereld toch niet op ons zit te wachten? Want iedereen denkt immers dat we op hèn zitten te wachten, en hebben gek genoeg geen oog voor onze geweldigheid. Als blijkt dat er slechts één Gouden Plak winnaar kan zijn, wiens record bij de volgende spelen zal sneuvelen. Als blijkt dat een vernoemde straat de opmaat juist voor de vergetelheid is (zoals dezelfde Gerard Reve onlangs nog zo treffend opmerkte).

Het zondebesef heeft, inderdaad, tot ongelukken kunnen leiden. Maar de genade en de verzoening kunnen daar bevrijding geven. Tegen ongebreideld narcisme is geen kruid gewassen; als dat tegenvalt -en het gaat tegenvallen- zijn alleen krenking en wroeging de gevolgen. Krenking die de hele wereld de schuld moet geven, omdat de lauwerkrans ons onthouden is. Of wroeging, dat jij het uiteindelijk toch niet waar hebt weten te maken.

Wel degelijk heeft de kerk, heeft het geloof, een urgente boodschap aan onze tijd: kom! Kom tot Christus, kom tot geloof. Want Hij geeft ons met alles wat er is, het vertrouwen om aan Zijn werk in de wereld mee te werken. Misschien zal onze naam dan ook gevestigd worden, zoals die van Jesaja, Simon, Jacobus en Johannes. Maar wie in de dienstbaarheid van God zijn of haar vervulling vindt, zal dáár totaal niet meer mee bezig zijn. Wie zijn naam

in de palm van God hand geschreven weet, hoeft die niet meer zo nodig in de krant terug te lezen.

Amen

Wouter Slob, whslob@hotmail.com